

BELGISCHE SENAAT

BUITENGEWONE ZITTING 1979

27 SEPTEMBER 1979

**Voorstel van wet tot opheffing van artikel 854
van het Burgerlijk Wetboek**

(Ingediend door de heer Cooreman c.s.)

TOELICHTING

Artikel 854 van het Burgerlijk Wetboek bevat twee regels.

In de eerste plaats wordt daarin herhaald wat reeds uit het voorgaand artikel voortvloeit, nl. dat onrechtstreekse voordelen uit overeenkomsten tussen de erflater en een erfgenaam aan inbreng in de nalatenschap onderworpen zijn. In de tweede plaats bevat artikel 854 van het Burgerlijk Wetboek een bijzondere regel, nl. een onweerlegbaar vermoeden dat bevoordeling opgeleverd is wanneer de vennootschap, aangegaan tussen de erflater en een erfgenaam, niet door een authentieke akte geregeld was.

Deze bepaling kon zinvol zijn in vervlogen eeuwen waarin het aangaan van een vennootschap tussen één of beide van de ouders en één of meer van hun kinderen een uitzonderlijke rechtshandeling was, die door de wetgever met wantrouwen bejegend werd.

Zulke vennootschap is intussen een eigentijdse vorm van samenwerking in het familiebedrijf geworden.

Kleine handelsondernemingen worden in de praktijk vaak op onbewuste wijze ingebracht in vennootschappen die zonder akte aangegaan worden tussen de ouders en één of meer van hun kinderen.

Onlangs is bij de wet een nieuwe structuur voor de samenwerking in het landbouwbedrijf geïntroduceerd, de landbouwvennootschap.

SENAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1979

27 SEPTEMBRE 1979

**Proposition de loi abrogeant l'article 854
du Code civil**

(Déposée par M. Cooreman et consorts)

DEVELOPPEMENTS

L'article 854 du Code civil contient deux règles.

D'un part, il reprend un élément qui découle déjà de l'article précédent, c'est-à-dire que les avantages indirects retirés de conventions passées entre le testateur et l'un de ses héritiers doivent être rapportés à la succession. D'autre part, il comporte une disposition particulière, à savoir la présomption irréfutable qu'un avantage indirect a été consenti lorsque l'association faite entre le testateur et l'un de ses héritiers n'avait pas été réglée par un acte authentique.

Pareille disposition pouvait se justifier il y a quelques siècles, lorsqu'une association entre l'un des parents ou les deux et un ou plusieurs de leurs enfants constituait un acte juridique exceptionnel, traité non sans méfiance par le législateur.

Mais depuis lors, une telle association est devenue une forme moderne de coopération au sein de l'entreprise familiale.

Il est aujourd'hui de pratique courante que de petites entreprises commerciales soient, sans que l'on s'en rende compte, rapportées dans des associations faites en l'absence de tout acte, entre les parents et un ou plusieurs de leurs enfants.

La loi a instauré récemment une nouvelle structure de coopération au sein de l'entreprise agricole, à savoir la société agricole.

Deze mag blijkens haar artikel 9 bij onderhandse akte opgericht worden. Deze nieuwe wettelijke regeling brengt het probleem in de actualiteit.

In beide gevallen wordt omzeggens nooit gedacht aan de bedreiging die artikel 854 van het Burgerlijk Wetboek vormt.

Volgens een gezaghebbend auteur zou de besproken bepaling ook van toepassing zijn op de toetreding door een erfgenaam in een vennootschap waarin de erflater reeds vennoot is, zodat die toetreding ook in authentieke vorm zou moeten geschieden (De Page/Dekkers, IX, nr. 1213, blz. 909). Zulks vormt een bedreiging voor de zoon of dochter die, meerderjarig geworden, vennoot wordt in de PVBA van zijn ouders, door bij onderhandse akte daarin aandelen te verkrijgen.

Artikel 854 van het Burgerlijk Wetboek kan, wanneer het ingeroepen wordt door mede-erfgenamen, tot zeer onrechtvaardige situaties leiden als gevolg van het wettelijk vermoeden van bevoordeling.

De in te brengen voordelen omvatten immers alle, ook normale voordelen die de erfgenaam uit de vennootschap verkregen heeft (Cass. 13 juli 1923, Pas. 1923, I, 433; - De Page/Dekkers, Droit civil, IX, nr. 1213, blz. 910).

Deze strenge regel wordt moeizaam gemilderd wanneer de rechter van het in te brengen bedrag een som aftrekt gelijk aan het bedrag dat, naar zijn oordeel, beantwoordt aan een redelijke vergoeding voor de arbeid die de erfgenaam gepresteerd heeft in de vennootschap (Scheidsrechterlijke uitspraak Professor Graulich, 14 juli 1933, Belg. Jud. 1933, 478). Dit bedrag mag echter geen vergoeding omvatten voor het risico dat de erfgenaam gelopen heeft noch om de meerwaarde die hij aan het familiebedrijf heeft bezorgd door zijn inspanningen.

Het is niet wenselijk de bepaling van artikel 854 van het Burgerlijk Wetboek uit vervlogen eeuwen te handhaven.

Veel narigheid kan voorkomen worden door ze eenvoudig op te heffen.

Artikel 853 van het Burgerlijk Wetboek blijft gelden, en er bestaat geen aanleiding meer om de vennootschap anders te behandelen dan de overige overeenkomsten van samenwerking tussen de ouders en één of meer van hun kinderen die zij in het familiebedrijf betrekken, terwijl hun broers of zusters zich door studies voorbereiden op een ander beroep.

E. COOREMAN.

En vertu de l'article 9 de cette loi, la société agricole peut être constituée par acte sous seing privé. Ce nouveau régime légal donne au problème un caractère d'actualité.

Dans les deux cas, on ne songe pour ainsi dire jamais à la menace que constitue l'article 854 du Code civil.

D'après un éminent auteur, cette disposition s'appliquerait également à l'entrée d'un héritier dans une association dont le testateur fait déjà partie et, par conséquent, cette entrée devrait elle aussi être constatée par un acte authentique (De Page/Dekkers, IX, n° 1213, p. 909). Cela crée un danger pour le fils ou la fille qui, ayant atteint l'âge de la majorité, devient associé dans la SPRL de ses parents en y acquérant des parts par acte sous seing privé.

L'article 854 du Code civil, s'il est invoqué par des cohéritiers, peut donner lieu à des situations fort injustes, du fait de la présomption légale qu'un avantage a été consenti.

Les avantages à rapporter comprennent en effet tous les avantages, même normaux, que l'héritier a retirés de l'association (Cass. 13 juillet 1923, Pas. 1923, I, 433; - De Page/Dekkers, Droit civil, IX, n° 1213, p. 910).

La rigueur de cette règle n'est que difficilement édulcorée quand le juge déduit de la somme à rapporter un montant égal à celui qui, à son estime, correspond à une rémunération raisonnable du travail fourni par l'héritier au sein de l'association (Sentence arbitrale du Professeur Graulich, 14 juillet 1933, La Belgique judiciaire, 1933, 478). Ce montant ne peut toutefois pas comprendre d'indemnité pour le risque couru par l'héritier ni pour la plus-value dont l'entreprise familiale aura bénéficié grâce à son effort.

Il n'est pas souhaitable de maintenir la disposition de l'article 854 du Code civil, qui ne s'expliquait qu'en des temps révolus.

Son abrogation pure et simple permettrait d'éviter bien des ennuis.

L'article 853 du Code civil restera en vigueur, et rien ne justifie plus que l'association visée ne soit pas traitée de la même façon que les autres conventions de coopération passées entre les parents et un ou plusieurs de leurs enfants pour les faire participer à l'entreprise familiale, tandis que leurs frères ou sœurs font des études les préparant à exercer une autre profession.

VOORSTEL VAN WET

ARTIKEL 1

Artikel 854 van het Burgerlijk Wetboek wordt opgeheven.

ART. 2

Deze wet is van toepassing op alle geschillen waarover nog geen uitspraak is gedaan die in kracht van gewijsde is gegaan.

E. COOREMAN.
A. VERBIST.
F. PIOT.
C. GOOR-EYBEN.

PROPOSITION DE LOI

ARTICLE 1er

L'article 854 du Code civil est abrogé.

ART. 2

La présente loi s'applique à tous les litiges qui n'ont pas encore fait l'objet d'une décision passée en force de chose jugée.